

Nässjödagen – skräddarsydd för dig som vill börja forska

Tisdag den 9 mars öppnas dörrarna på Träcentrum i Nässjö för alla som känner lockelsen att forska. Nässjödagen anordnas av FORSS och riktar sig till dig som har insikt i världens villkor och tankar om hur och varför. Kanske grun- nar du på en idé som väckts i vardagen där du jobbar. Kanske har du plötsligt anat ett samband som kan förklara hur vårdtagares hälsa förbättras. Möjligheterna är många.

Patientnära forskning är en hjärtesak för FORSS, och Nässjödagen erbjuder en inkörsport för människor som har goda idéer, men behöver fylla på med kunskap om hur forskning kan drivas och finansieras i praktiken.

Dagen inleds med tre föreläsningar. En av talarna, **Michael Peolsson** från **Hälsans nya verktyg** kommer att berätta, bland annat, om hur man får fram välfungerande hjälpmedel för hembaserad vård och omsorg. Och om hur forskningsprojekt kan leda fram till nya kreativa vägar och lösningar. Michael Peolsson är utbildad sjuksköterska, civilingenjör och forskare med en fot i vården och en i tekniken. Hans perspektiv är klinisknära och siktet är ställt på pratiska förbättringar i vårdmiljön.

På eftermiddagen ordnas, som vanligt, ett antal stationer som deltagarna fritt väljer att besöka för att få snabba, direkta svar på egna frågor och funderingar.

Mer information finns på FORSS hemsida. Deltagande anmäls **senast den 26 februari** till: yvonne.h.jonsson@lio.se

Guldkörin

Nyheter från **FORSS** Forskningsrådet i Sydöstra Sverige

Barbro Naroskyin, ny ordförande, har länge inspirerats av FORSS arbete. Nu träder hon in i händelsernas centrum, med arbetsplats i Linköping.

Nytt år – förnyelse i luften

Nytänkande står högt på årets dagordning inom FORSS

År 2010 är nytänkande ett nyckelord för FORSS. Bättre samarbete med näringslivet, och en översyn av FORSS är frågor som väntar på svar i år. Ny på stolen som ordförande är Barbro Naroskyin, nykomling till Östergötland, men erfaren inom sjuvårdsledning.

Text och foto: Mark Olson

Utanför hennes arbetsfönster gnist- rar ett frostigt landskap heltäckt i vitt. Det är vackra nya vyer för Barbro Naroskyin sedan två år landstingsdirektör i Östergötland. Därmed blir hon också årets ordförande i FORSS styrelse, helt enligt turordningen för posten. Ordförandeskapet roterar mellan de tre landstingen Kalmar, Jönköping och Östergötland.

För Barbro Naroskyin är forskning och utveckling inget påhäng. Det är ett levande intresse. I hennes

tidigare tjänst som landstingsdirektör i Uppsala lärde hon sig hur mycket klinisknära forskning och utveckling betyder för vården.

– I Uppsala var vi mycket imponerade av FORSS arbete. Av den anledningen gjorde vi studiebesök här i regionen, vi tyckte att konceptet med patientnära FoU och regionalt samarbete var väldigt tilltalande säger Barbro Naroskyin.

Detalj kunskap om FORSS verksamhet får komma efter hand, menar hon. Där räknar hon med råd och stöd från FORSS många erfarna medarbetare. Varje månad träffar hon landstingsdirektörerna från Jönköping och

Kalmar på arbetsmöten, och frågor om överlämning och rutiner lär komma upp då.

År 2010 är laddat med utmaningar redan från start. Avstampet kom faktiskt i höstas med ett seminarium, anordnat av regionsjukvårdsnämnden. Temat för dagen var förnyelse av den kliniska forskningen i Sverige. En färsk statlig utredning kring frågan, med titeln *Alla Vinner*, presenterades av Nina Rehnqvist, som ledde ut-

Alla vinner
genom samverkan inom den kliniska forskningen!

redningen. Diskussionerna blev ännu livligare när Göran Felldin, enhetschef på Innovationskontoret vid Linköpings universitet, presenterade sin studie över hur FORSS skulle kunna utvecklas.

– Jag känner att jag kommer in i ett ordförandeskap med en rapport i handen om ökad samverkan med näringslivet och dessutom en fundering: Är det dags för en översyn av FORSS? Det är mina två främsta uppgifter till att börja med, säger Barbro Naroskyin.

Den statliga utredningen om samverkan inom den kliniska forskningen har lämnat mängder av förslag på hur klinisk forskning kan bli en motor som ger både vården och landets ekonomi välkomna impulser att utvecklas. Några tankar från utredningen:

• **En strukturerad metod** för hur kvalitetsregistren kan användas i samarbete med näringslivet. Uppföljningar av patienter i verkliga livet, är något som läkemedelsindustrin sätter ett oerhört stort värde på.

• **En industribro** med konkreta metoder för att hantera samverkan mellan landsting med företag, till exempel genom uppbyggnad av standardavtal för de tjänster som erbjuds.

• **Ge en närmast heltäckande bild** av sjukvårdens direkta kostnader och de mer indirekta samhällskostnader/vinster som hör samman med vården. Här är kvalitetsregistren en ovärderlig källa.

• **Exempel på hur förbättringsinitiativ kan följas upp** systematiskt med forskning om innovationer i vården.

Näringslivet har, enligt utredningen, all anledning att söka bättre samarbete med klinisk forskning. Industrin vinner, förutom tillgång till extern kompetens, även bättre idéer till innovationer och produktförbättringar. Nya kommersiellt gångbara produkter som förbättrar hälsan kan växa fram tack vare samarbetet.

Visionerna om framtiden för klinisk forskning i Sverige är påfallande stora i statens utredning:

”En kraftfull satsning på infrastruktur och kompetens för kvalitetsregistren är av betydande strategisk betydelse för Sverige. Det skulle öka vårdens kvalitet, öka dess kostnadseffektivitet och dessutom lägga grunden för en ny generation innovationsföretag och åter locka progressiva internationella sjukvårdsbolag till Sverige.”

Göran Felldins konsultuppdrag åt FORSS sätter också innovation i högsätet. Han föreslår också en innovationssluss och en rad andra konkreta åtgärder som skulle kunna göra FORSS öppnare för samarbete med näringslivet.

– Ska vi arbeta så för att uppnå målen? Det behöver FORSS styrelse ta ställning till. Göran Felldin har lämnat en fantastiskt bra bakgrundsbeskrivning och en del av förslagen verkar väldigt rimliga, enligt min egen syn. Men alla förslagen ska tas upp till prövning i styrelsen, säger Barbro Naroskyin.

Felldins rapport är ännu inte offentlig, men flera rapporter från Delegationen för samverkan inom den kliniska forskningen finns att läsa på:

www.sou.gov.se/samverkanklinforsk

Regionsjukvårdsnämnden

Politiker från landstingen i Jönköpings, Kalmar och Östergötlands län

- utser FORSS
- fastställer ekonomiska ramar och direktiv
- följer upp resultat och utnyttjande av medel

FORSS – Forskningsrådet i sydöstra Sverige

Ordföranden, en representant vardera för landstingen i regionen, ordförandena i de fyra prioriteringskommittéerna, en person utsedd av Hälsouniversitetet, samt en utanför regionen hämtad expert.

- gör övergripande bedömningar om huvudinriktningar
- beslutar om projektanslag (på förslag av prioriteringskommittéerna)
- initierar forskningsstödjande insatser
- initierar nomineringsprocess
- rapporterar till Regionsjukvårdsnämnden

De fyra prioriteringskommittéerna [PK]

I varje kommitté sex - åtta ledamöter med väl dokumenterad forskningsfarenhet och med förankring i de tre länen såväl som inom Hälsouniversitetet.

PK 1

Den växande människans hälsa

PK 2

Den vuxna människans hälsa

PK 3

Den äldre människans hälsa

PK 5

FoU inom kvalitet, utvärdering och verksamhetsutveckling

Kommittéerna granskar inkomna ansökningar inom sina respektive områden och föreslår för forskningsrådet vilka som bör få anslag/bidrag.

Sammanvägt skall ledamöterna i kommittéerna täcka områdena:

- Soma
- Psyke
- Samhälle

FORSS
Dagens
organisation

Alf Jönsson om sina två år som FORSS ordförande

”Alla frivilliga insatser imponerar”

FORSS ordförande Alf Jönsson har lämnat ifrån sig klubban efter två år. En intensiv period är över. I backspegeln ser han vad som gjort det allra starkaste intrycket.

– Att det är så många som engagerar sig och satsar så mycket av sin fritid för FORSS. Det hade jag inte förstått innan, säger han.

Text: Britta Linebäck Foto: Mark Olson

En ordförande i FORSS sitter alltid i två år. Därefter är det automatiskt dags för en ny kraft att ta över. För Alf Jönsson har det alltså blivit dags att summera.

– Ett par FORSS-ambitioner har varit särskilt tydliga under de här åren: att utveckla samarbetet i regionen och att öka samverkan med näringslivet. Det senare har varit uppe till diskussion, men tiden har inte ansetts mogen för ett samlat grepp.

Det är en ytterst viktig fråga, menar han, och hävdar att samverkan med näringslivet är en den kompletterande länk som fattas för att FORSS ska kunna ta nästa steg.

– Det är en viktig utveckling, både för att fler ska kunna utnyttja den kunskap som tas fram i FORSS och för att öka finansierarnas intresse för vad vi åstadkommer, säger han.

FORSS är inte ensamma om de här tankarna. Intresset för ett samarbete mellan forskning och näringsliv finns också på nationell nivå. Under hösten 2009 genomförde näringsdepartementet en konferens där man bland annat tog upp frågan om samverkan kring klinisk forskning.

– Det visar att vi är rätt ute, menar Alf Jönsson.

Men inte bara samverkan med näringslivet är viktig för utvecklingen av FORSS. En bas i verksamheten är, och har så varit sedan starten, samarbetet inom regionen.

– Nu finns en tydligt uttalad ambition att utveckla samarbetet ännu mer. ”Från god regionsjukvård till god vård och hälsa i regionen” är tesen vi har jobbat utifrån. Bland annat är en regional folkhälsoatlas

Alf Jönsson har fullbordat sitt uppdrag som FORSS ordförande, men fortsätter arbetet i forskningsrådet.

under utveckling, och samverkan om patientsäkerheten ökar. Vi tar också gemensamma initiativ för att våra medarbetare hela tiden ska fortsätta att utvecklas professionellt.

När det gäller området patientsäkerhet är FORSS mitt uppe i en nationell satsning. Alf Jönsson menar att chanserna är goda för att komma vidare och satsa på en nollvision när det gäller vårdskador.

– Tillsammans skulle vi kunna sätta upp det utmanande målet ”Vi ska ha Europas säkraste sjukvård”.

Sydöstra sjukvårdsregionen ligger mycket väl till när kvalitet och effektivitet jämförs med övriga Sverige. Det visar analysen som gjorts de senaste fyra åren. Kvalitetsregistren är en viktig bas i det arbetet.

– Vi ligger så bra till bland annat för att vi har samma system i hela regionen, vilket är ganska unikt, säger Alf Jönsson.

Men, betonar han, det finns också svagheter i systemet. Registrens datakvalitet måste bli bättre. Inte minst måste enkla metoder skapas för inrapportering så att dagens risk för dubbelöverföring försvinner. Här krävs ett utvecklingsarbete av registeransvariga och hos sjukvårdshuvudmännen, menar Alf Jönsson.

Att se till att de resultat som kommer fram genom forskningen också sprids inom re-

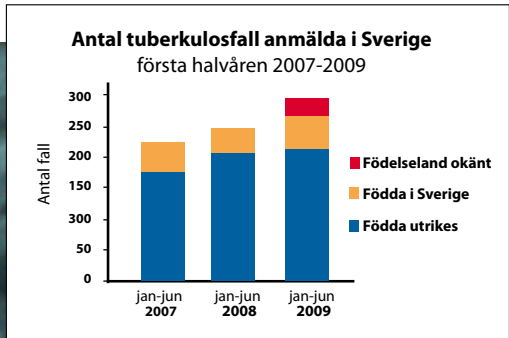
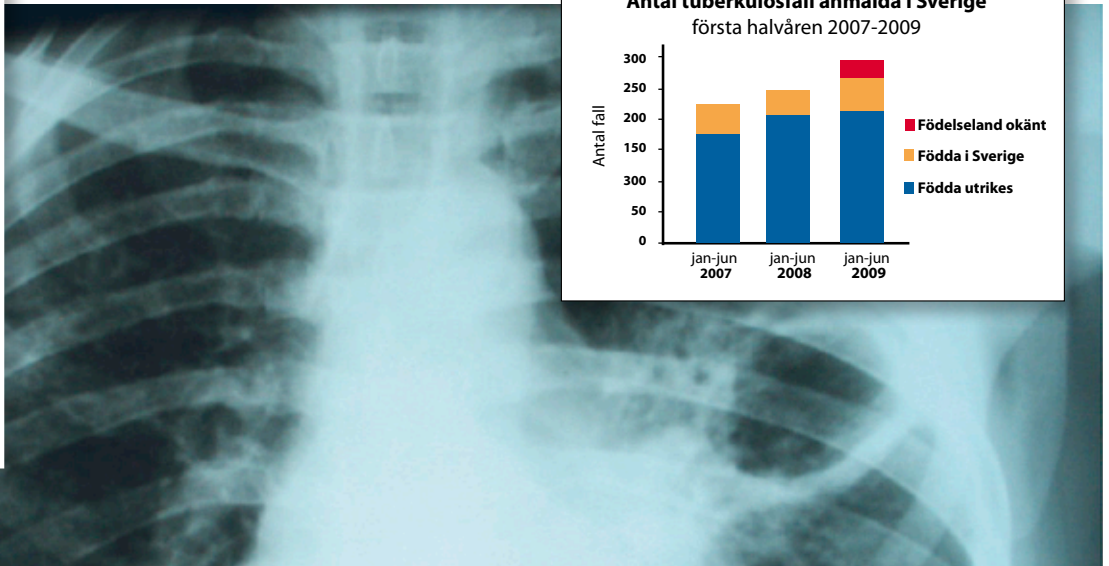
gionen, är en annan hjärtefråga för Alf Jönsson.

– Vi arbetar vidare på att skapa arenor där vi kan samlas och berätta för varandra vad vi gjort och vad vi kommit fram till. Genom att göra det lättare att träffas på möten och konferenser både fysiskt och virtuellt, ökar vi också chanserna för att resultat och rön når fler och verkligen kommer till användning.

Då är det också viktigt att använda ett begripligt språk, tillägger han. Därför har FORSS under de senaste åren pekat på vikten av att vetenskapliga rapporter också publiceras populärvetenskapligt. Idag är det ett krav, även när det gäller viss rapportering under arbetets gång.

En naturligt följd av att vara ordförande är förmånen att få stifta närmare bekantskap med FORSS medarbetare. En mycket angenäm del av uppdraget, som också gav nya kunskaper, menar han.

– Jag hade inte insett hur mycket ideellt arbete som görs för FORSS. Här sätter människor av sin fritid för att läsa ansökningar från folk som vill forska. De utgör ett ovärderligt kapital för FORSS, och bidrar faktiskt konkret till utvecklingen av hälso- och sjukvården. De är värda all beundran, säger Alf Jönsson.

Läkaren Thomas Schön är en av TBC-forskarna som fått FORSS pris. Data från smittskyddsinstitutet/www.smittskyddsinstitutet.se. Röntgenbild: Smittskyddsinstitutet.

Årets FORSS-projekt jagar nya svar om TBC

Vill lära sig utnyttja människans eget immunförsvar

För första gången utdelas hederspriset Årets FORSS-projekt. Vinnare är en grupp forskare som söker bekämpa tuberkulos med ny kunskap.

Text: Mark Olson

Fem kvaliteter avgjorde när forskargruppen fick årets pris. Projektet, som är inne i sin tredje fas, är en stor omfattande studie som enligt FORSS är kliniskt förankrad och av bra kvalitet. Dessutom är gruppens projektansökan välskriven och välrapporterad. En av de elva hedrade forskarna som driver projektet är Thomas Schön, läkare vid avdelningen för klinisk mikrobiologi i Kalmar.

– Tuberkulos är inte någon särskilt uppmärksammas sjukdom i Sverige. Men de senaste åren har antalet insjuknade ökat, säger han.

– Vi har också noterat en stigande multiresistens vilket är bekymmersamt även om det är få fall totalt.

I andra delar av världen är tuberkulos både utbredd och är förknippad med hög dödlighet – i Etiopien, till exempel. Där gjorde Thomas Schön sina första upptäckter när han ännu studerade till läkare. Bland annat fann han att ämnen arginin i jordnötter och ökad kväveoxidproduktion kan hjälpa människans eget immunförsvar stå emot angrepp från TB-bakterien Mycobacterium tuberculosis.

Immunförsvaret är en faktor att räkna med i frågor om tuberkulos. Cirka en tredjedel av alla nu levande människor är infekterade med bakterien, men endast ett fåtal av dem utvecklar symptom. En av projektets hypoteser är att gasen kväveoxid (NO) och D-vitamin

påverkar kroppens motståndskraft, vilket i studien undersöks i vita blodkroppar från patienter med tuberkulos.

– Sverige har inte så många som forskar kring tuberkulos. Där har FORSS haft en avgörande betydelse, säger Thomas Schön.

– TB-forskare måste helt enkelt söka sig utanför sin egen arbetsplats eller institution för att driva kliniska projekt. Eftersom FORSS stödjer regionalt samarbete, har vi kunnat starta ett nätverk med bra kompetens.

Som ett resultat av studien har en ny metod baserat på kroppens immunförsvar mot TB – Quantiferon – införts som regiondiagnostik i Kalmar. Ett användningsområde är att un-

dersöka personer som blivit utsatta för tuberkulosmitta. Ett annat nytt område gäller möjligheten att behandla reumatiker med preparat som sätter ner immunförsvaret för att lindra deras symptom. I båda dessa fall är det viktigt att undersöka om patienten kan bära på en vilande tuberkulosinfektion.

– Mätning med Quantiferon är ett bra alternativ och komplement till tuberkulintestet som används idag. Tuberkulintestet har den nackdelen att det inte entydigt kan visa om man har en infektion eller bara blivit vaccinerad, säger Thomas Schön.

Grattis till hederspriset, hälsar Guldorns redaktion.

Vill du ha ditt eget ex av Guld Korn?

Eller har du bytt adress?
Hör av dig till FORSS kansli,
tel 013- 22 76 55
e-post: yvonne.h.jonsson@lio.se

FORSS
FORSKNINGSRÅDET I SYDÖSTRA SVERIGE

Kansli: 581 91 Linköping
Tel: 013-22 76 55
Ansvarig utgivare: Yvonne Jonsson
Redaktör: Nina Nelson
Text & form: Forma Viva, Linköping
Abonnemang: 013-22 76 55
e-post: yvonne.h.jonsson@lio.se

www.fou.nu/is/forss

Medarbetarna på FORSS kansli har sitt uppdrag på deltid. Detta innebär att den som vill nå kansliet inte alltid kan räkna med att få direkt kontakt. Säkrast nås kansliet via e-post.